

PALGUTA VIRÁG

Magyar Jogtörténeti Tanszék

Témavezető: dr. Mezey Barna tanszékvezető egyetemi tanár

NÉPBÍRÓSÁGOK A MAGYAR BÍRÓSÁGI SZERVEZETRENDSZERBEN

A népbíráskodás olyan bíróság által történő igazságszolgáltatás, amelyben az eljáró bírók valamennyien vagy többségében nem szakképzett bírók, hanem jogi képesítéssel nem rendelkező és a bírói tevékenységet hivatásszerűen nem gyakorló személyek. Kivételesen előfordulhat, hogy az igazságszolgáltatásban ideiglenesen részt vevő személy rendelkezik jogi képesítéssel, így a definíció legfőbb kritériuma, hogy az ítélezésben bírói státuszba nem tartozó és hivatásszerűen igazságszolgáltatással nem foglalkozó személyek vegyenek részt. Az intézmény célja, hogy a helyes ítélőképességet és életismeretet a jogi szakképzettség esetleges egyoldalúsága ne befolyásolja, és ezáltal kevésbé merevvé tegye a jogszabályok alkalmazását.¹

1945 és 1949 között a büntető igazságszolgáltatást tekintve sajátos kettősség jött létre. A köztörvényes bűnözők elbírálására alkalmazott a korábbi büntetőeljárás rend mellett új, külön eljárásokat alakítottak ki a politikai jellegű ügyekre, melyek egyik legfontosabbika a népbíráskodás volt. A II. világháborút követően az új hatalom képviselői felléptek a háborús bűnösökkel szemben, ami egyben lehetővé tette számukra a volt politikai elit eltávolítását is. A Magyar Kommunista Párt már 1944-ben szorgalmazta a népbíróságok felállítását. Az 1945. január 20-án, Moszkvában aláírt fegyverszüneti egyezmény 14. pontja kötelezte Magyarországot a háborús bűnösök letartóztatására, a felettük való ítélezésre és az érdekelt kormányoknak való kiszolgáltatásra.²

Az Ideiglenes Nemzeti Kormány az Ideiglenes Nemzetgyűléstől kapott felhatalmazása alapján 1945. január 25-én kibocsátotta a népbíráskodásról szóló első rendeletét (81/1945. M.E. sz. rendelet), amely 1945. február 5-én jelent meg a Magyar Közlönyben. A népbíráskodást életre hívó jogszabály a magyar népbíróságokat a rendes bíróságok szervezetén kívül, rendkívüli különbíróságként szervezte meg meghatározott körű ügyek elbírálására, sajátos szervezettel és eljárással.³ A rendeletet az 1945. évi VII. törvénycikk emelte törvényerőre.

¹ BEREND GYÖRGY: 1948. 15–16.

² MIKÓ ZSUZSANNA: 2012. 765.

³ KOVÁCS KÁLMÁN: 1966. 156.

A népbíróságok felállításáról már megjelenésükkor sokan adtak hangot véleményüknek. Szűcs János főügyész, igazságügy-minisztériumi államtitkár összefoglalta a népbíróság ellenzőinek álláspontját. Megkérdőjelezték, hogy szükség van-e egyáltalán népbírósági eljárásra, lehet-e olyan tetteket büntetni, amelyek a népbírósági törvény megjelenése előtt nem minősültek bűncselekménynek, és hogyan értelmezhető a háborús bűnösség fogalma. Hogyan ítéltetők meg az 1945. évi VII. törvénycikk által tilalmazott cselekmények a törvény hatályba lépése előtti időszakra vonatkozóan, milyen jogalapon módosította az elévülési időt a népbírósági jog, a leg súlyosabb esetekben pedig miért nincs fellebbezési joga a vádlottaknak?⁴

Nyilvánvaló volt, hogy az igazságszolgáltatás politikai érdekeknek rendelődött alá. A rendelet bevezetése így szól: „Az ideiglenes Nemzetgyűlés által 1944. évi december hó 21. és 22. napjain a Debrecenben adott felhatalmazás alapján az ideiglenes nemzeti kormány attól a sütségtől vezetettve, hogy mindazok, akik a magyar népet ért történelmi katasztrófa okozói, illetve részesei voltak, mielőbb elnyerjék büntetésüket, – az esküdtbírósnak törvényhozás útján való visszaállításáig a népbírászkodás megvalósítása tárgyában a következőket rendeli”.⁵ A preambulum meghatározza a népbíróságok célját. A kialakított elvek alapján a népbírósági jog a szigorú felelősségre vonást helyezte előtérbe. A kezdetben kifejezetten ideiglenesnek szánt intézményről kiderült, hogy nagyon jól alkalmazható a napi politikai célok megvalósítására is, így merülhetett fel a kormányprogramban 1947. szeptember 28-án a népbírósági rendszer átszervezésének szükségessége mellett az a szándék is, hogy a népbíróságok működése váljon véglegessé.⁶

A népbíróságok felállítása és szervezete

Ahogy említettem, az Ideiglenes Nemzeti Kormány 1945. január 25-én fogadta el a népbíróságok felállításáról szóló 81/1945 M.E.sz. rendeletet, amely rendelet 1945. február 5-én jelent meg a Magyar Közlönyben.⁷ A jogszabály előkészítését Réczei László miniszteri osztálytanácsos és Balogh Győző bíró végezte el. A Magyar Kommunista Párt által az Igazságügyminisztériumba delegált Kovács Kálmán feladata volt a kodifikációs tevékenység irányítása, emellett ő szervezte meg a népbíróságokat és ő felügyelte őket. Az Ideiglenes Nemzetgyűlés 1945. szeptember 11-én emelte törvényerőre a népbírászkodásról addig megalkotott négy kormányrendeletet, az 1945. évi VII. törvénycikkkel.⁸ A fővárosban a Budapesti Nemzeti Bizottság 1945. január 27-én döntött a helyi népbíróság felállításáról, még a 81/1945. M.E. sz. rendelet hatályba lépése előtt, egyben kinevezte a Népbíróság elnökét, és felhívta a demokratikus

⁴ MIKÓ, 2012. 767.

⁵ Az ideiglenes nemzeti kormány 81/1945. M. E. számú rendelete a népbírászkodásról

⁶ MIKÓ, 2012. 767.

⁷ ZINNER TIBOR: 2015. 65.

⁸ MIKÓ, 2012. 765.

pártokat, hogy ülnökként egy-egy tagot delegáljanak a bíróságba. A Népügyészség még nem került felállításra, a vádat a közvádó és a „népvádó” képviselte a Nemzeti Bizottság felhatalmazása alapján.

Budán még tomboltak a harcok, Pesten megkezdődött a háborús és népellenes bűnösök felelősségre vonása.⁹ A népbíróság első eljárására így emlékszik vissza Major Ákos, a Budapesti Népbíróság (majd később a Népbíróságok Országos Tanácsa) elnöke: *„Ideáig jutottam a fontolgatásban, amikor a Zeneakadémia előtti teret gránátbecsapódás érte, majd még egy. Mi, akik a belső teremben tárgyaltunk, csak a zajt hallottuk, de az utcai rész ablakaiból csörömpölve hullottak ki az üvegek. A detonáció visszarántott a tárgyalásvezetésbe, nagyon tapintatosan rendet teremtettem, és folytattuk a tárgyalást. A bizonyítást lefolytattuk, majd ítéletet hirdettem, mely szerint a Budapesti Néptörvényszék mint ítélebíróság az előzetes letartóztatásban levő Rotyis Péter tartalékos főtörzsőrmester és Szívós Sándor tartalékos szakaszvezető III. és IV. rendű vádlottakat, valamint a szökésben lévő Haynal Alajos vezérőrnagy I. rendű vádlottat bűnösnek mondotta ki 124 rendbeli gyilkosság büntetében.”*¹⁰ A népbíróság felállításáról szóló határozat kitért az intézkedés sürgősségére, amit alátámaszt az a tény, hogy a Budapesti Néptörvényszék 1945. február 3-án már ki is hirdette első ítéletét, de még nem a 81/1945 M.E. sz. rendeletet alapul véve, hanem a hadra kelt seregbeli eljárást alkalmazva. Másnap a három halálraítéltekből két személyt, Rotyis Péter főtörzsőrmestert és Szívós Sándor szakaszvezetőt felakasztottak, a távol lévő harmadik személy, Haynal Alajos vezérőrnagy soha nem került a bírái elé.¹¹

A 81/1945. M.E. sz. rendelet 37. §-a értelmében népbíróságokat minden törvényszéki székhelyen kellett felállítani. Az 1440/1945. M.E. sz. rendelet 19. §-a szerint a népbírósági tanács 7 tagból állt, amelynek tagjait a Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontba tömörült 5 politikai párt (Független Kisgazdapárt, Magyar Kommunista Párt, Nemzeti Parasztpárt, Polgári Demokrata Párt és Szociáldemokrata Párt) helyi szervezetei, valamint az Országos Szakszervezeti Tanács helyi szervezete által delegált népbírákból és az igazságügyminiszter által kijelölt, szakképzett tanácsvezető bíróból állt. A delegált népbírák akadályoztatása esetén ugyancsak delegált pótbíró helyettesítette. A megbízás három hónapra szólt, a delegáló párt a kiküldött bíróját bármikor visszahívhatta.¹² Magyarországon 25 népbíróság szerveződött, amelyből 24 működött és számos helyen ítélkezett ezeknek kihelyezett tanácsa. Első fokon a „koalíciós” pártok és a szakszervezet, valamint a polgári demokraták delegált népbírái hat hónapra választott tanácselnökkel ítélkeztek, a másodfokú fórum, a Népbíróságok Országos Tanácsa (a továbbiakban: NOT) kizárólag szakképzett jogászokból állt.¹³ A NOT öttagú tanácsban járt el, amely tagokat eredetileg a Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontba tömörült pártok országos vezetősége a bírói és ügyvédi vizsgát tett büntetlen

⁹ KOVÁCS, 1966. 154.

¹⁰ MAJOR ÁKOS: 1988. 124.

¹¹ ZINNER, 2015. 65.

¹² BEREND, 1948. 194–195.

¹³ ZINNER TIBOR: 2016. 36–37.

előéletű magyar állampolgárok közül delegálta. A tanácselnököt a tagok közül az igazságügyminiszter bízta meg. A kiküldött párttagok tanácsstagjai nem voltak visszahívhatóak, amellyel biztosítani kívánták a párttól való függetlenségüket. Éppen ebből az okból később az 1440/1945. M.E. sz. rendelet módosítása értelmében a NOT delegált bírái is visszahívhatóak lettek.¹⁴ Az 1947. évi XXXIV. tc. 12. §-a módosította a népbíróságok és a NOT ítélkező tanácsainak szervezetét. A laikusokkal ítélkező fórumokból kimaradtak a szakszervezeti és a polgári demokrata népbírák.¹⁵

A népbírósági jog a bűncselekmények sértettjének a magyar népet tekintette, akinek képviselőjére a népügyész mellett megjelent a politikai ügyész intézménye is.¹⁶ A közvádoló a népügyész volt, őt illették meg a váddal kapcsolatos jogok és őt terhelték a vádhatósággal kapcsolatos kötelezettségek. A politikai ügyész azért csatlakozott a büntető eljáráshoz, hogy rávilágítson a konkrét per történelmi, társadalmi és politikai vonatkozásaira. Jogállása megegyezett a sértett jogállásával, a sértetti jogot a népet ért sérelem jogán gyakorolta, nem volt vádhatóság, csak annyi jog illette, ami a közvadás ügyekben általában a sértettet megilleti.¹⁷

A népbíróságok tevékenysége Zinner Tibor szerint három nagy szakaszra osztható: az 1945 eleje és 1948 tavasza közötti időszakra, az 1949 tavaszáig tartó következő periódusra, végül 1950 tavaszára a centralizált népbírósági rendszer utolsó tanácsai is befejezték munkájukat. A népbíróságok munkájuk nagy részét az első időszakban végezték el, 1948 januárjában 15 népbíróság befejezte működését.¹⁸ 1945 októberétől kezdve szállították Magyarországra Nyugatról az ún. háborús főbűnösöket, akik között szerepelt a két volt miniszterelnök, Bárdossy László és Imrédy is. Halálra lettek ítéelvek és 1946. január 10-én, illetve február 28-án ki is végezték őket. Baky László és Endre László belügyi államtitkárok, valamint miniszterük, Jaross Andor ügyében szintén halálbüntetést szabott ki a főváros népbírósága, amelyeket március 29-én és április 11-én végre is hajtottak. Az 1942 eleji délvidéki vérengzésért felelős Grassy Józsefre és Zöldy Mártonra 1946. január 11-én hozták meg az ítéletet, 1946-ban Jugoszláviában végezték ki őket. Szálasi Ferencet és társait 1946. március 1-jén ítélték halálra, március 12-én és 19-én végezték ki őket. A háborús főbűnösök nem váltottak ki nagyobb politikai visszhangot.¹⁹

¹⁴ BEREND, 1948. 206–207.

¹⁵ ZINNER, 2016. 37.

¹⁶ Lukács Tibor: 1979. 98.

¹⁷ LUKÁCS, 1979. 273.

¹⁸ ZINNER, 2016. 32.

¹⁹ ZINNER, 2016. 34–35.

Problémák a népbírósági joggal kapcsolatban

Visszaható hatály tilalma

A népbírósági jog sajátossága, hogy egyaránt tartalmaz anyagi jogi és eljárási elemeket. A népbírósági jogot a háborús és népellenes bűncselekmények üldözésére alkották, ennek pedig előfeltétele volt, hogy az erről szóló jogszabály meghatározza a bűncselekmények törvényi tényállását és kiszabható büntetéseket. Az eljárás tekintetében a korábbi büntető eljárás hatályban maradt (1896. évi XXXIII. tc.), amit azokkal az eltérésekkel kellett alkalmazni, amelyeket a népbírósági jogot szabályozó 81/1995. M.E. sz. rendelet kimondott.²⁰

A kodifikáláskor a „*nullum crimen sine lege*” (nincs bűncselekmény törvény nélkül) elvét és a *nulla poena sine lege* (nincs büntetés törvény nélkül) elvét figyelmen kívül hagyták. Az elv alkalmazása mellett nem lehetett volna felelősségre vonni a második világháború alatt a hadviselő országok jogszabályai szerint büntetettnek nem minősülő vagy akár elvárt, megkövetelt cselekmények elkövetőit.²¹ A 81/1945. M.E. sz. rendelet 1 §-a így rendelkezett: „*A jelen rendeletben körülírt bűncselekmények az esetben is büntethetők, ha a cselekmény a rendelet életbeléptekor már befejeztetett s a cselekmény befejezésének időpontjában fennállott törvényes rendelkezések alapján az büntethető nem volt.*”²² A jogszabálynak tehát a népbírósági jog visszaható erőt tulajdonított, eredetileg azzal a megszorítással, hogy a népbíróság elé csak a felszabadulás előtt elkövetett cselekmények tartoznak. Az 1440/1945. M.E. sz. rendelet a népbíróságok hatáskörét kiterjesztette azokra a cselekményekre is, amelyek a népek háború utáni békéjének megnehezítésére vagy megbontására alkalmasak.²³ Így szólt erről Kovács Kálmán az Ideiglenes Nemzetgyűlés egyik ülésén, 1945. szeptember 11-én: „*Amikor a múlt bűneit számoljuk fel, akkor félre kell tennünk a büntető jog klasszikus elveit és a törvénynek visszaható erőt kell biztosítanunk. Természetszerűen elsősorban a múltban elkövetett cselekedeteket büntetünk, melyek bűncselekmények voltak a magyar nép ítélete szerint akkor is, ha a letűnt korszak azokat nem is tekintette bűncselekménynek vagy egyenesen dicsőítette. Mindez logikusan következik a népbíróságok általános feladataiból.*”²⁴

²⁰ LUKÁCS, 1979. 283–284.

²¹ ZINNER, 2016. 27.

²² Az ideiglenes nemzeti kormány 81/1945. M. E. számú rendelete a népbíráskodásról

²³ LUKÁCS, 1979. 98.

²⁴ Idézi Lukács Tibor munkájában. LUKÁCS, 1979. 208.

Bírói függetlenség és pártatlan ítékezés követelménye

Az ítélező fórumok

A népbírósági ítékezés tanácsokban történt, ami szintén tág teret biztosított a politikai befolyás érvényre juttatására. Ahogy már korábban írtam, az ítélező tanácsokban ott ültek a Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontba tömörült pártok (Független Kisgazdapárt, Magyar Kommunista Párt, Nemzeti Parasztpárt, Polgári Demokrata Párt, Szociáldemokrata Párt, 1945 májusától népbíróként küldött az Országos Szakszervezeti Tanács helyi küldötte is) által delegált népbírák, akiknek az volt a szerepük, hogy a népi szemléletet érvényre juttassák az ítékezésben. Csak a tanácsvezető bíró volt szakképzett jogász, aki azonban csak a tárgyalást vezette és a határozathozatal előtt összefoglalta a perben addig elhangzottakat. A laikus népbírónak ő adott felvilágosítást az alkalmazható jogszabályokról, a kiszabható büntetésekről és azok mértékéről. A bűnösség és az alkalmazandó büntetés jellegéről és mértékéről azonban már csak a pártok delegálta népbírák döntöttek, a tanácsvezető bíró kizárólag szavazategyenlőség esetén adhatta le szavazatát. A pártok küldötteivel nem csupán az volt a baj, hogy nem voltak szakemberek, hanem sok esetben az ügyek tárgyilagos, objektív megközelítésére sem voltak alkalmasak. Ez nagymértékben jelentkezett a zsidóság sérelmére elkövetett bűncselekményeknél, ahol sokszor korábban a népbíró maga is hasonló jellegű bűncselekmény sértettje volt.²⁵ Az egykori diszkrimináltak közül sokan a hatályos jogszabály szellemével és tartalmával ellentétesen vádoltak vagy ítéleztek, a feljelentők, a vád és a védelem tanúi körében sokszor a valóságot torzító bosszúvágy volt érezhető.²⁶

A problémákat fokozták az első- és a másodfokú népbíráskodás fórumai közötti konfliktusok. A NOT bírái kizárólag szakképzett jogászok voltak, és tudásuk alapján joggal minősíthetők az objektivitás mércéjének a „pártbírásként” aposztrofált elsőfokú népbíróságokkal szemben. Ries István mégis úgy jellemezte a másodfokú bíráskodást, mint az a fórum, ahol a háborús és népellenes bűnösök mentése folyik, amivel szemben a laikus népbírák és tanácselnökök ítélete a fasizmus felett aratott győzelemnek számított.²⁷ Az elsőfokú ítéleteket kihirdető tanácsok a legszélsőségesebb döntéseket hozhatták meg, mert egyhangúság hiányában döntésük a fellebbviteli fórum elé került a népügyész vagy a védő vagy elítélt fellebbezése miatt. A népügyészt jogszabály kötelezte arra, hogy öt év alatti ítélet esetében fellebbezzen. Ezzel szemben a NOT jogerős döntése az érdekelteket maga ellen uszíthatta.²⁸ Az elsőfokú bíróság, gyakran a jogszabályokat megsértve a „népi” radikalizmust juttatta érvényre a tényekkel szemben, mert a „nép ezt kívánta”.²⁹

²⁵MIKÓ, 2012. 771.

²⁶ZINNER, 2015. 68.

²⁷ZINNER, 2015. 68–69.

²⁸ZINNER, 2016. 36.

²⁹ZINNER 2016. 37.

Egyéb garanciális szabályok elhagyása

A népbírósági eljárás számos helyen egyszerűsítette az 1896. évi XXXIII. tc. rendelkezéseit. Hiányzott az eljárásból a vizsgálati szakasz, amely a nyomozás során felderített tények bírói kontrollálását tette lehetővé. A vizsgálóbíró kiiktatásával annak jogosultságai a végrehajtó hatalom által utasítható népügyészre szálltak, amivel megnövekedett az eljárás kimenetelének befolyásolhatósága. A vádtanács biztosította az eljárások során, hogy vádat csak az ellen a személy ellen lehessen emelni, akit független bíróság is megvádolt. A népbírósági eljárásjog alapján viszont ez a jogosultság a népügyészt illette meg. A 81/1945. M.E. sz. rendelet 48. §-a megteremtette a lehetőséget arra, hogy a népbíróság a bizonyítási eljárás teljes lefolytatása előtt a már bizonyítottnak látszó bűncselekmények esetében közbenszóló határozattal megállapíthassa a vádlott bűnösségét: „A népbíróság a bizonyítási eljárás teljes lefolytatása előtt a már bebizonyítottnak látszó bűncselekmények tekintetében közbenszóló határozattal állapíthatja meg a vádlott bűnösségét. Ilyen határozatot – amely az ítélelhozatalra megállapított eljárással történik – a népbíróság csak abban az esetben hoz, ha a vádlott letartóztatásban van és előrelátható, hogy a letartóztatás leghosszabb tartamának (6 hónap) lejártáig az összes vád tárgyává tett cselekmények tekintetében a főtárgyalás le nem folytatható. A közbenszóló határozatot a népbíróság indokolni köteles”³⁰. Ez a rendelkezés sérti az ártatlanság védelmét és a prejudikáció tilalmába ütközik.³¹

Védelemhez való jog és az ügyfélegyenlőség elve

A népbírósági eljárás hiányai főként a védelem és a jogorvoslat oldalán jelentkeztek. A védelem kérdése és a védő szerepe a népbírósági eljárásoknak talán az egyik legkényesebb pontja volt. A védelemhez való jog egyik eleme a materiális védelem, ami azt jelenti, hogy a hatóságoknak biztosítaniuk kell a védekezési lehetőséget, a másik eleme a formális védelem, ami szerint a terhelt érdekében az eljárás bármely szakaszában védő járhat el. A védő saját jogán vesz részt az eljárásban, jogai és kötelezettségei függetlenek a terhelttől. Egyetlen dolog korlátozza a jogkörét, miszerint nem tehet semmit, amivel védelemnek terhére vagy hátrányára lenne. A népbírósági jog is elismerte a védelemhez való jogot és biztosította a védő részvételét az eljárásban. A védő azonban korlátozott jogokkal rendelkezett, nem volt önálló, abban a jogkörben járhatott el csak, amiben a védelem is. A 81/1945. sz. M.E. rendelet alapján a védőt önálló fellebbezési jog nem illette meg, kivéve, ha az eljárást szökésben lévő terhelttel szemben folytatták. A korlátozott jogkör sértette az ügyfélegyenlőség elvét, hiszen a

³⁰Az ideiglenes nemzeti kormány 81/1945. M. E. számú rendelete a népbíráskodásról

³¹TÁNCZOS-SZABÓ ÁGOTA: 2009. 64.

vád képviselőjének szélesebb körű jogosítványai voltak, mint a terheltnek és a védőjének.³²

Jogorvoslathoz való jog

A népbíróság ítélete ellen eredetileg fellebbezésnek volt helye, a vádlott azonban csak a halálbüntetést, a teljes vagyonekőzést vagy állásvesztést kimondó, a háromévi szabadságvesztés büntetést, illetőleg a 20 000 pengő pénzbüntetést meghaladó ítélet ellen fellebbezhetett. A védő kevés kivétellel csak a vádlott hozzájárulásával jelenthetett be fellebbezést. A népügyész a vádlott terhére minden korlátozás nélkül fellebbezhetett. A már alapvetően szűk körű fellebbezési lehetőséget biztosító rendeletet az 1440/1945. M.E. sz. rendelet módosította, amelynek megfelelően a vádlott a legsúlyosabb esetekben (a 81/1945. M.E. sz. rendelet 11. §-a szerinti háborús bűnösök esetében) egyáltalán nem, egyes esetekben pedig csak a halált vagy az öt évet meghaladó szabadságvesztés büntetést kimondó ítélet ellen élhetett fellebbezéssel.³³

Tanulmányomban objektív módon közelítettem meg a népbírósági jogot és a népbírósági eljárásban érvényesülő alapelveket, azonban fel lehet tenni a kérdést, hogyan értékeljük utólag ezeknek a fórumoknak a működését. Vizsgálatom a népbírósági jog felállítására, szervezetére, jogszabályaira és az eljárásra vonatkozott, ugyanakkor nem érintettem a politikai megtorlások kérdéskörét. Azt láthattuk, hogy a népbíróságok működése során a büntetőeljárás alapelvek sok esetben jelentősen csorbát szenvedtek, azonban úgy gondolom, nem minden esemény ítélné meg fekete-fehéren, gondolva például a visszaható hatály tilalmának átlépésére.

További kutatás gyanánt érdemesnek tartom megvizsgálni a népbíróságok és a NOT fennmaradt peranyagát kifejezetten az eljárásjogi alapelvek vizsgálatára koncentrálni. Ezen felül nem vizsgáltam az 1956 utáni időszakot, amely külön tanulmányt érdemel a büntetőeljárás alapelveinek elemzése szempontjából is.

Felhasznált irodalom

A népbírászkodás jogszabályainak gyűjteménye a Népbíróságok Országos Tanácsának joggyakorlatával. Összeállította és jegyzetekkel ellátta: RÓTH JENŐ; Felelős kiadó: dr. Róth Jenő, Budapest, 1945.

BEREND GYÖRGY: A népbírászkodás. *Acta Universitatis Szegedinensis*, Szeged, 1948.

KIRÁLY TIBOR: A magyar büntető eljárásjog 30 éve. *Jogtudományi Közöny*, 1975. XXX. évf.

³²LUKÁCS, 1979. 311–312.

³³LUKÁCS, 1979. 293.

KOVÁCS KÁLMÁN: A magyarországi népbíróságok történetének egyes kérdései. In: Jogtörténeti Tanulmányok I., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1966.

LUKÁCS TIBOR: A magyar népbírósági jog és a népbíróságok (1945–1950) Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó – Zrínyi Kiadó, Budapest, 1979.

MAJOR ÁKOS: Népbíráskodás – Forradalmi Törvényesség. Egy népbíró visszaemlékezései. Minerva, Budapest, 1988.

MEZEY BARNA (szerk.): Magyar jogtörténet. Osiris Kiadó, Budapest, 2007.

MIKÓ ZSUZSANNA: A népbírósági jog és a budapesti népbíróság működése. In: A történettudomány szolgálatában. Tanulmányok a 70 éves Gecsényi Lajos tiszteletére. Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest-Győr, 2012.

PRITZ PÁL (szerk.): Bárdossy László a népbíróság előtt. Maecenas, Budapest, 1991.

Rajk László és társai a népbíróság előtt 40 év távlatából... Az ún. „Kék Könyv” hasonmás kiadása. A bevezető tanulmányt írta: ZINNER TIBOR; Magyar Eszperantó Szövetség, Budapest, 1989.

RÉVAI VALÉRIA (szerk.): Törvénytelen szocializmus. A tényfeltáró bizottság jelentése. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1991.

TÁNCZOS-SZABÓ ÁGOTA: Pártatlan igazságszolgáltatás vagy politikai megtorlás? *Jogtörténeti Szemle*, 2009. 1. szám
<http://majt.elte.hu/Tanszekek/Majt/TanszekiKiadvanyok/doc/JSZ200901.pdf>, (2016. 06. 07.)

ZINNER TIBOR: XX. századi politikai perek. A magyarországi eljárások vázlata 1944/1945–1992. Rejtjel Kiadó, Budapest, 1999.

ZINNER TIBOR: Az egyik gyűjtőzinór a Rajk–Brankov-ügyhöz (is) In: Okváth Imre (szerk.): Katonai perek 1945-1958. Történeti Hivatal, Budapest, 2001.

ZINNER TIBOR: *„éjjel-nappal jó hangulatban dolgozunk és igyekszünk igazolni a belénk vetett reményeket.”* Szembenézés – a népbíróságokról feketén-fehéren. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 2016. <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>; (2016. 06. 06.)

ZINNER TIBOR: Népbíráskodás Magyarországon, 1945–1950. *Rubicon*, 2015/4.

ZINNER TIBOR – RÓNA PÉTER: Szálasiék bilincsben I. A Hűség Házától az Andrássy út 60-ig. Lapkiadó Vállalat, Budapest, 1986.

THE PEOPLE'S TRIBUNAL IN THE HUNGARIAN COURT SYSTEM

In my study, I introduce the establishment and operation of the Hungarian people's tribunals, and the main problems related to them. The Provisional Government following the authorisation given by the Provisional Parliament had issued its first prime ministerial decree on Tribunal on January 25, 1945. The Tribunal law established the people's tribunal as an extraordinary special court to provide the judgement of definite cases out of the ordinary court, and it had a special organisation and procedure. In connection with the procedure there is some evidence for problems with the retroactive affect, with the composition of the courts, with the changing of many rules that provided guarantees, as with the right to legal representation and the right to legal remedy. I open up in my study objectively the tribunal law and the fundamental principles apply in the people's tribunal, although we shall ask how we shall review the operation of these forums (tribunals).